

Politika pisana v slovenski
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Slovenski dom

Štev. 275 V Ljubljani, v torek, 1. decembra 1942-XXI Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega Uredništvo in oprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provincia italiana
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano. Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Zasedba važne višine v Tuniziji

Zavezniki so izgubili mnogo oklepnikov, tovornih avtomobilov in moštva
Uspešen napad na alžirska letališča

Vojno poročilo št. 919:
Italijansko uradno vojno poročilo št. 919 pravi:
V Cirenajki so bili odbiti sunki angleških oklepnih oddelkov.

Na tuniškem odseku so bile zavezniške čete, ki so jih podpirala oklepna sredstva, ustavljene in so izgubile mnogo tovornih avtomobilov.

Napad osnih sil je prinesel zasedbo važnega položaja: nekaj angleških in ameriških oklepnikov je bilo uničenih. Poleg tega je bilo ujetih 200 mož, med temi 21 častnikov.

Vključ neugodnemu vremenu so oddelki naših bombnikov močno tolkli alžirska letališča, uničili na tleh 4 letala ter zadevali pristanišče naprave in razna skladišča. V zraku nad Cirenajko so nemški lovci zbili eno letalo.

Britanska letala se vrgla številne bombe na Tripolis ter povzročila lahko škodo; med prebivalstvom je bilo 21 mrtvih in 43 ranjenih. Eng letalo, ki ga je zadel protiletalska obramba, se je zrušilo na zemljo.

Novi letalski napad, ki je bil to noč izvršen na mesto Torino, ni povzročil znatne škode. En bombnik je bil zadel od topništva ter se je zrušil pri

Nichelino. Druga tri angleška letala so bila zbita v teku prejšnjega napada. Zrtve prejšnjega letalskega napada dosegajo med civilnim prebivalstvom skupno 15 mrtvih in 22 ranjenih.

Tu so imena vodij posadk torpednih letal, ki so po uradnem vojnem poročilu 918 napadla ladjsko spremljavo v alžirskih vodah: kapetan Giulio Marini, poročnik Vezio Terzi, poročnik Francesco Di Bella, poročnik Ferruccio Lo Prieno, poročnik Giuseppe Torretta, podporočnik Carlo Piester, podporočnik Antonio Virdis, podporočnik Martino Aichner in podporočnik Mario Panagini.

Operacijsko področje. 1. dec. s. Poseben dopisnik agencije Stefani javlja: Naši bombniški oddelki so prejšnjo noč napadli važne vojaške cilje v pomembnejših krajih Alžirije. Številne bombe so odlično zadele cilj in povzročile obsežna opustošenja. Hudi požari so izbruhnili v vseh teh krajih. Čeprav je bil protiletalski ogenj strahovit, vendar to naših bombnikov ni moglo ovirati pri izvajanju njihovega poslanstva in so se vsi vrnili na svoje oporišče.

Hud napad italijanskih bombnikov na alžirska letališča

Vojni pas, 30. novembra. s. V pretekli noči so težki bombniki za dolge polete v zaporednih nastopih napadli številna alžirska letališča. Zadelo so letalske postojanke Maison Blanche pri Alžirju, Philippeville, Bougie in Bono: visoki in gosti stebri dima ter številni požari so pričali, da je bil napad, ki so ga italijanski bombniki izvedli v silnem napadalnem duhu, prav uspešni, čeprav je bilo vreme hudo neugodno in je polet močno oviral. Tudi protiletalsko topništvo je izredno živahno streljalo, a ni moglo ovirati bombnikov, da ne bi prileteli nad cilje in jih zadel. Na letališču pri Boni, ki so ga mnogi oddelki zaporedoma napadali, so bili zatrdno uničeni štirje stroji drugi pa so bili zadeti. Vsi bombniki so se v redu vrnili na

odletne postojanke po odsekih na otočju, potem ko so v temni noči in nad odprtim morjem preleteli stotine kilometrov skozi viharje in obilne deževne oblake, ki so se dvigali v višino 7000 metrov.

Tajnik stranke je obiskal Turin in prinesel mestu pozdrav Duceja

Torino, 1. decembra. s. V noči na 30. november je prišel v Torino tajnik stranke, minister Vidussoni, v spremstvu podtajnika GUF-a, nar. sv. D'Esteja. Sprejel ga je torinski zvezni tajnik. Ekse-

Nemške čete so povsod zajezile Sovjete

Uspešni napadi v Donovem kolenu — Sovjeti izgubili 135 oklepnikov ob Ilmenskem jezeru

Hitlerjev glavni stan, 1. decembra. Nemško vrhovno poveljstvo je, večer objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem Kavkazu so se ponovni sovjetski napadi zrušili s težkimi izgubami. Od 27. novembra dalje je bilo v teh obrambnih bojih uničenih 60 sovražnih oklepnikov. Lovska letala so sestrelila 15 sovjetskih letal.

V Kalmiški stepi so prodrli nemški motorizirani oddelki proti sovjetskim zvezam v zaledju in so uničili skladišča ter razpršene bojne oddelke.

Med Volgo in Donom so oddelki vojske v ozkem sodelovanju z močnimi letalskimi silami znova odbili močne oklepne in pehotne napade.

V Stalingradu samo krajevno bojno delovanje.

Nemški protinapadi v velikem Donovem kolenu so bili uspešni. Letalski napadi proti železniškim napravam ob srednjem Donu so se nadaljevali in je bilo pri tem več prevoznih vlakov težko zadetih.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča in na ozemlju ob Ilmenskem jezeru so bili zopet odbiti vsi sovjetski napadi. 135 oklepnikov je bilo uničenih.

V Cirenajki so nemške in italijanske čete odbile sunke angleških oklepnikov. Letalski napadi so bili podnevi in ponoči usmerjeni proti britanskim taboriščem in motoriziranim silam.

Bojna letala so na ozemlju Tunisa bombardirala zavezniške čete in jim povzročila znatne izgube v težkem orožju, vozilih in oklepnih sredstvih.

Vidussoni je takoj zahteval podrobne podatke o delu, ki ga je turinski fasizem izvedel v korist žrtv sovražnih letalskih napadov. Najprej je družinam vseh žrtv sporočil sožalje Duceja, enako pa tudi prinesel svoj pozdrav ranjencem, nakar je pohvalil trdnost in mirnost, s katero je torinsko ljudstvo odgovorilo na divje angleške napade. Tajnik stranke je dal nato točna navodila, po katerih naj se čimbolj izpopolni obsežno delo podporne akcije. Medtem ko je trajal nov sovražni napad, je odšel tajnik Stranke na preleturo, kjer je ugotovil točno delovanje organov, ki vodijo obrambo mesta in podporno akcijo za poškodovance. Ko je prenehal letalski alarm, je odšel Vidussoni skupaj z zveznim tajnikom in s člani direktorija v kraje, ki so bili prizadeti in se osebno zanimal za prvo pomoč. Večerja jutraj je Vidussoni v spremstvu funkcionarjev pregledal vse mesto in si dal poročati o obsegu škode, ki so jo povzročili sovražni letalski napadi. Izkazal je tudi ganljivo čast truplom padlih, nato pa je odšel v mestne bolnišnice in ponesel živ pozdrav Duceja vsem ranjencem, ki so v bolnišnici oskrbi. Na obisku v mestnih predelih, ki so najbolj trpeli, je ugotovil prijateljsko solidarnost, s katero je stranka s svojo obsežno organizacijo izkazala s tem, da je vsem potrebnim dala svojo pomoč. Med številnimi obiski se je Vidussoni posebno razgovarjal z družinami, ki so bile prizadete in imel za slehernika besedo toplega sočutja in tolažbe. Potem je tajnik stranke prišel v Nichelino in pogledal ostanke štirimotorne letala, ki je bilo ponoči zbito. Popoldne je v liktorski hiši sprejel člane zveznega direktorija in torinskega fasija ter posebej pohvalil zveznega tajnika in njegove sodelavce za takojšnje delo, ki so ga člani stranke storili v tem posebnem trenutku. Vidussoni je posebno poudaril, da je treba v teh trdih časih iti na delo z največjo odločnostjo in biti kos vsem nalogam, ki se pojavljajo. Potem bo lahko potrditi dejstvo, da italijansko ljudstvo ljubi svojega glavarja Benita Mussolinija, ki je bil in bo poseben zgled italijanskega junaštva. Tajnik stranke je zaključil svoje poročilo s pozdravom, nakar so mu navzoči funkcionarji odgovorili z gromkim: »Z nami!«

Viteški red savojske hiše za odlična in hrabra letalska poveljnika

Rim, 1. decembra. s. Kralj in Cesar je na predlog Duceja izvolil imepovati za viteza savojskega reda letalskega brigadnega generala Enrica Pezzija in polkovnika pilota Ramelija Cupinija zaradi izrednih zaslug, ki sta si jih pridobila v sedanji vojni.

Brigadni general Pezzi je bil rojen leta 1897, se udeležil prejšnje svetovne vojne in potem kot podporočnik obiskal tečaj za letalsko opazovanje, pozneje je postal poročnik-opazovalec, nastopil

Hitler odlikoval generala Rankeja

Hitlerjev glavni stan, 1. dec. s. Hitler je večer v svojem glavnem stanu sprejel poveljnika padalske brigade generala Bernharda Rankeja in mu podelil hrastov list k viteškemu redu železnega križa. General je Hitlerju poročal o drznem podjetju, o katerem je vrhovno poveljstvo oboroženih sil poročalo 9. novembra, ko so bili oddelki nemškega afriškega zbora pod poveljstvom generala Rankeja naenkrat odrezani od svojih tovarišev, ker jim je vse zveze presekala motorizirana kolona angleške vojske. Po silno težkih bojih, ki so trajali več dni, se je posrečilo oddelkom generala Rankeja priboriti si zvezo z zaščitnimi oddelki maršala Rommela in nato osvoboditi nekaj italijanskih oddelkov, ki so bili prav tako odrezani.

Potem je Hitler sprejel poveljnika letalske bombniške skupine kapitana Schweinscardta in mu podelil hrastov list k viteškemu križu zaradi njegove zgledne hrabrosti in silne požrtvovalnosti.

Churchillov radijski govor

Rim, 1. decembra. s. Churchill je imel v nedelje zvečer na radiu govor, v katerem je izrazil prepričanje, da je potrebno osne sile vreči iz Afrike. Potem je slavil organizacijo izkrcavalne ekspedicije v francosko Severno Afriko in pristavil, da so podmornice Osj povzročile anglo-ameriškiemu brodogradni občutne izgube. Potem je na dolgo in široko napadal Italijo ter ji grozil in jo psoval. Prešel je nato na sovjetsko ofenzivo, ki je v teku, potem pa pristavil, da se ni še nič zgodilo, kar bi opravičevalo upanje, da vojska ne bo več dolgo in da Velika Britanija ne bi čakala več trpkih in krvavih let. Zaključil je svoj govor z mislijo, da se bodo sovražnostni morale končati v Evropi tedaj, ko bo bojni metež na Pacifiku dospel do svojega najvišjega vzpona. Ko se bo to zgodilo, se bodo Združeni narodi z vsemi svojimi silami vrgli na Japonsko.

Angleške kršitve švicarske nevtralnosti

Berlin, 1. decembra. s. V tukajšnjih političnih krogih ugotavljajo, da v Švici stalne kršitve švicarske nevtralnosti, povzročene po britanskem letalstvu, še naprej beležijo na značilen način s tem, da objavljajo le redna uradna poročila. Isti krogi postavljajo vprašanje, kako dolgo bo še mogla obstajati švicarska nevtralnost, ako bo Anglija kar naprej ostala pri tem svojem načinu in namenih in ako bo Švica še naprej beležila to dejstvo v skladu s svojimi dosedanjimi načini.

Nemška vojska odbija povsod sovjetske napade

Sovjeti podtikajo neresnične stvari

Berlin, 1. decembra. s. V vojaških krogih poudarjajo, da je področje med Ropopeom in Kalininom (Iverom) posebno ugodno za nastopanje množice oklepnih sredstev. V ofenzivi, ki je bila preteklo poletje in je trajala 6 tednov brez slehernega končnega uspeha, si je postavil sovražnik za cilj Ržev in je na tem odseku nastopal z velikimi silami oklepnih vozil. V ofenzivi severozahodno od Moskve so imeli Sovjeti v boju silne množice oklepnih sredstev in njihove izgube so znašale okrog 3000 oklepnikov, ki so bili večinoma izdelani v sovjetskih tovarnah. Posebno značilno je, da je le majhen odstotek vojnega gradiva, ki ga Sovjeti uporabljajo v ofenzivi na severozahodu, iz ameriških tovarn. V istih vojaških krogih zatrjujejo, da je neresnična novica iz Moskve, da bi se Sovjetom posrečilo prodreti v industrijsko področje Stalingrada. Prav tako je neresnično izredno sovjetsko poročilo, ki je javilo, da se je

med Volgo in Donom boljševikom posrečilo na eni točki uničiti nemško obrambno črto. Kolikor pa se tiče nasprotnikovih trditev glede začeta sovjetske ofenzive pri Stalingradu, pa pravijo ti krogi, da za to stvar, še ni nobenega potrdila in kakor tudi ni potrdila za novico, da bi sovjetske sile, ki bi od zunaj pritiskale, prišle v dotik s posadko v Leningradu.

Helsinki, 1. decembra. s. Finsko vrhovno poveljstvo poroča: Po 24 urah popolnega tatišja je v Karelijski ožini spet oživele delovanje prednjih patrol. Na srednjem odseku bojišča ob reki Ainsu je sovjetski oddelke prodrli skozi finske postojanke, toda pehota je s silnim protinapadom sovražnika vrgla nazaj. Na bojišču vzhodne Karelije je prišlo do močnega streljanja med pehotami. Na severnem odseku istega bojišča je finska pehota odbila z uspešnimi napadi sovjetske oddelke, ki so prišli preko zaledenelega jezera.

Hrastov list k viteškemu križu je Hitler podelil poveljniku oddelka strmoglavskih letal kapitanu Langu, ki se je izkazal v bojih na zahodu, potem na Kreti in končno v Rusiji.

V nacionalistični Kitajski so slovesno proslavili drugo obletnico podpisa skupne kitajsko-mandžurske izjave. Kitajski zunanji minister iz Nankinga je v svojem govoru razložil pomen dogodka. Tudi predsednik kitajske vlade v Nankingu Vancingvaj je imel na radiu govor.

V vzhodnem Sredozemlju je nemški lovec na podmornice pod poveljstvom mornariškega poročnika Kleina z zaletom potopil ob Angležev prevzeto prejšnjo grško podmornico »Triton« in ujel posadko.

Nad zasedenim zapadnim ozemljem in nad Rokavskim prelivom je bilo sestreljenih 7 angleških letal.

Nemški lovci so nadaljevali svoje podnevne prodore proti južni angleški obali in so uspešno obstreljevali železniške naprave.

Odkar je bilo 15. novembra objavljeno posebno poročilo o velikih uspehih italijanskega in nemškega letalstva ter italijanske in nemške vojne mornarice proti britansko-ameriški invazijski brodovju pred obalami severne Afrike, so se ti uspehi še znatno povečali.

Skupno je bilo v času od 7. do 25. novembra v lukah in obalnih vodah Severne Afrike potopljeno 23 trgovskih in prevoznih ladij s skupno 165 tisoč tonami. Nadaljnjih 11 trgovskih in prevoznih ladij s skupno 100.000 tonami je bilo tako težko poškodovanih, da so bile po vsej verjetnosti prav tako potopljene. 65 ladij s skupno 398.000 tonami je bilo poškodovanih, en del med njimi tako težko, da je mogoče računati, da bodo za dalj časa izločene iz bojev.

Izmed vojnih ladij sta bili dve oklepnici in tri nosilke letal poškodovane, med njimi ena zelo težko, 5 križark uničenih, 28 križark, rušilec in drugih ladij za spremljavo pa poškodovanih. Poleg tega so skoraj vsakodnevni letalski napadi povzročili v pristaniških napravah severne Afrike veliko razdejanje in velike požare, pri čemer je bilo uničenega mnogo dragocenega oskrbovalnega blaga.

Nov izpopolnjen seznam vseh izgub ameriške vojne mornarice v bojih z japonsko mornarico

Tokio, 1. decembra. s. Novo poročilo glavnega stana japonske mornarice je objavilo podrobnosti o obsegu izgub, ki jih je severnoameriška mornarica utrpela v treh bitkah pri Salomonskem otočju. Na podlagi nepobitnih ugotovitev obsegajo celotne ameriške izgube sledeče:

Tri oklepnece potopljene, tri poškodovane, 4 letalonosilke potopljene, enako število poškodovanih. 30 križark potopljenih, 5 pa poškodovanih. Tri ladje neugotovljene vrste poškodovane. 18 ali 19 rušilev potopljenih, 12 ali 13 poškodovanih. 9 podmornic potopljenih, ena poškodovana. V celoti je bilo torej potopljenih 64 ali 65 bojnih enot, 93 ali 94 pa jih je bilo poškodovanih.

Razen tega je bilo potopljenih 17 prevoznih ladij, 6 pa jih je bilo poškodovanih. Ugotovljeno je bilo, da je bilo zbitih ali sestreljenih 850 severnoameriških letal.

Skoda, katero je utrpela japonska mornarica, je v primeri z nasprotnikovimi izgubami:

1 oklepna potopljena, 1 poškodovana, 3 letalonosilke poškodovane, 3 križarke potopljene, 4 poškodovane, 6 rušilev potopljenih, 3 poškodovani, 1 podmornica potopljena, 1 poškodovana.

Te številke so povzete iz popolnoma točnih in skrbno pretehtanih podatkov in podajajo jasno sliko o silovitosti poraza, ki so ga na morju doživele ameriške Združene države.

Današnji številki »Slovenskega doma« so priložene položnice!

Vljudno prosimo vse naročnike, da se jih blagovolijo čimprej poslužiti! Od rednega plačevanja naročnine zavisi obstoj lista! — Pridobite nam novih naročnikov!

Vesti 1. decembra

V Lizboni so odprli umetniško italijansko fotografsko razstavo, katero je organiziral italijanski kulturni zavod za Portugalsko.

Iz Indije poročajo o novih izgredih v pokrajini Orisa in Bengala. Okoli 100 oseb je bilo aretiranih v Bombaju zaradi eksplozivne bombe pred policijskim uradom. Tudi v Ahmedabadu so bile izvedene hitne preiskave, kjer so zaplenili mnogo orožja.

V Bukarešti so odprli v prisotnosti maršala Antonescu in članov vlade razstavo »Transnistria«, kjer se nahaja bogata zbirka slik, listin in drugih dokazil, ki razgalja uničevalno delo boljševikov v ozemlju, ki so ga zasedli tik pred vojno.

Zaradi požara v nekem nočnem lokalu v Bostonu je bilo v silni gneči do smrti potepanih 342 oseb, ranjenih pa 214.

Nemci so uvedli telefonski promet med Nemčijo in Srbijo. Nemčija je zvezana z mesti Beogradom, Pančevom, Velikim Bečkerekom in Veliko planino.

V Srbiji izgube značaj zakonitega plačilnega sredstva kovanci bivše Jugoslavije po 2, 1, 0,50 in 0,25 din, ki so izdelani iz aluminijevega bronca. Ta denar bo izgubil veljavo s 1. januarjem prihodnjega leta.

Da bi si Amerikanci prihranili ladijsko tonažo, bodo odlej naprej surovo kavo predelali v kavine koncentrate, živila pa bodo pošiljali v čezmorske dežele v koncentriranem in posušenem stanju, ker prevoz takih živil zahteva manj ladijskega prostora.

V New Yorku je umrl William Parish, ki je bil ameriški petrolejski magnat in predsednik znane družbe Standard Oil Company. Bogataša je zadel srčna kap.

Domača novost v ljubljanski drami:

Cvetko Golar: »Ples v Trnovem«

Ljubljana, decembra.

Golar je že star znanec gledališča. Toda izmed njegovih štirih iger mu je samo Vdova Rošinka dala ime, ki bo ostalo, medtem ko so druge, tri podpovprečno neboljgleni poskusi. Četrto Golarjevo igrsko delo je namreč »Ples v Trnovem«, ki smo ga v soboto prvič videli v Drami.

Že takoj spočetka moram povedati, da je tudi ta igra zvesto nadaljevanje Golarjevega igrskega izročila. Kajti v vseh njegovih igrh je prenekatara sorodnost in podobnost, tako po zasnovi kakor tudi po motivih in osebah. Golar se očitno na noben način ne more izviti iz svojega začaranega kroga in edinega motiva, ki se s premajhno pisarnostjo ponavlja že v vseh njegovih igrh. To so namreč zgodbe in nezgode okoli ženitve ali moštve.

Če je Meta iz Dekleta z rožmarinom antipod Močeradnikovega Miha iz Dveh nevest, je Ljže Česnovar starejši in toliko očitnejši odmev vdove Rošinke.

Ta motivna enakost je gotovo negativna stran Golarjevega dramatskega ustvarjanja, saj bi samostojno razgiban in duhovito razborit dramatik zmogel iz premlene izviti istisnitno še novo, a užito burka. Golar je pod težo tega bremena omagal. Prepričan pa sem, da bi nam lahko še marsikaj prijetnega ustvaril, če ne bi ostajal izključno na površini. V značajih je namreč še vse polno neizčrpane motivne pisarnosti, ki kar kliče po ustvarjalcu. Toda Golar se niti v resni igri o Dekletu z rožmarinom ni znal poglabiti, toliko bolj povrhen pa je ostal v vseh svojih burkah in komedijah.

V Plesu v Trnovem se v operetni natrpanosti vrste iste osebe, isti domisleki, isto okolje, ista zasnova in izpeljava, celo iste domisljice in rekla, ki jih poznamo že iz drugih Golarjevih del. Le imena oseb so drugačna. Tako burka niti zdaleč ne uteši naše želje po novem in neslišnem, kar bi nas sililo k sproščnemu smehu. Če pa je zanemarjan ta prvi pogoj dobre burke, je tudi burka sama že zgubila svoj smisel in pomen.

Ker Golar docela zanemara značaje, zato se je mogel v svojih veseljih opreti samo na situacijsko komiko. Tudi njegov novo delo slovi na njej. Škoda je le, da je toliko za laise privlečenih in nepotrebnih epizod, ki kar kriče po temeljitih črtah. Imel sem občutek, da so osebe samo zato hodile na oder, ker jim je bilo za kulisami dolg čas. Kadar pa jih je zdočilo, šlo na oder, so jo spet meni nič tebi nič mahinile v ozadije. In koliko je absolutno nepotrebnih oseb, ki samo razbijajo igrjo, namesto da bi jo vezale. Počemu so neki operetni vlozki o pijanem gospodu, dijakini? Počemu intermezzo o užaljenem soboslikarju Tonecu, ki odhaia na levo? Počemu patetična improvizacija obeh zaljublencev v tretjem dejanju? Itd.

Za pa mi je za nekatera res pesniška rekla in kmečke pregovore, kakršnih smo bili že v drugih Golarjevih delih veseli. V tej plehki burki so zgubili vso ceno in moč. Tako je vsa komika in duhovitost kljub vsem mogočim domisljam, ki včasih kar premočno zaudarjajo po plesni operetni navlaki, obupno poblehna in revna. Ali je ženitni motiv res tako prazen in boren, kakor ga vidi Golar?

Nekaj posebnega pa je zgradba naše burke. Že takoj v prvem dejanju namreč izvedemo za celoten potek dogajanja do samega konca, tako da gledalcu ne ostane drugega, kakor mirno čakati, da se štrana odvijte do kraja. Človek

bi spriču pčlega humorja pričakoval vsaj presenetljivih zapletov in nepričakovanih razpletov, ki je v njih posebno privlačna moč tovrstne literature. Golar pa ostane mirno premočen skozi vso burko, potem pa se smeje če se imaš čemu! Namesto s presenečenji nam postreže rajši s razočaranjem, kar pa je edino presenečenje Plesa v Trnovem.

Skrbinskova režija je bila precej naturalistično preračunana na zunanje efekte (smeh, krehot in celo rezget na oderu). V izdelavi takih kodrovskih kmetavarskih prizorov je bila režiserjeva roka preočitna, prebikla in preneopazna pa je bila tam, kjer bi bila zares potrebna. Čudimo se namreč, zakaj tako spreten in preizkušen režiser, kakor je Skrbineš, ni videl vseh nepotrebnih banalnih vlozkov, ki so bili igralcem v samo ljubo napotje, s tem pa v še večji balast gledalcem.

Posamezni igralci so se na moč trudili, da bi rešili, kar se je rešiti dalo. Posebno moramo pohvaliti g. Cesarja, ki je igral starega Česnovarja. Res da je ponekod po nepotrebnem silil v naturalizem, drugod spet v grotesko, vendar je s svojo rutino vzdržal igro na površju. Nje-

November in njegova vremenska bilanca

Ljubljana, 30. novembra.

Andrej danes končuje mesec november in hkrati tudi vrsto onih svetnikov, ki so upoštevani pri pripravi vremenarjih, vremenskih opazovalcih in ki so važni v navadnem življenju kmetovalca. Navadno pravijo o sv. Andreju: »Vreme na Andreja, ko vince v kozareh se smeja, tako ali onako, ostane do konca leta enako.«

Letošnji november je bil, kakor vsi drugi meseci v primeri s prejšnjimi leti, zelo reven na dežju, zadnje dneve je prinesel nekaj mrha, ki ga zdrav človek laže prenaša, kakor pa vlago in brozgo. V novembru smo letos imeli le 9 deževnih dni, ko je padlo samo 35,7 mm, to je razmeroma malo dežja, kajti za november je bil padavinski mesečni povprečnik preračunan na 114 mm in na povprečno 12 deževnih dni. Letos torej ta povprečni daleč ni bil dosežen, saj so tudi ostali meseci izkazovali zelo nizke padavine pod mesečnim povprečnikom. V 11 mesecih pa smo letos zaznamovali celotno 137 deževnih dni in 851,9 mm dežja.

Včeraj je bila prva adventna nedelja. Po sobotnem mitem jutru je včeraj spet pritisnil zmeren mraz, ko je bil zaznamovan jutranji minimum -5,6°. Pojavila se je spet slana. Bilo je megleno in splošno prav čemerno vreme. Poleg slane je bilo na drevu tu in tam tudi ivje. In star vremenski pregovor omenja: »Na prvo nedeljo v adventu slana in ivje, prihodnje leto bo polno sadno drvje.«

November je nas drugače zadovoljil. Bil je mesec, ko so ljudje popravili vse pozne jesenske prideleke, ko so si napravili drva in poskrbeli za živino zadostno zalogo stelje. Na dan sv. Andreja lahko sedaj naš kmet potegne bilanco o svojem poljskem delu. Je splošno zadovoljiva, kajti vse prideleke je kmet spravil lepo in v redu, ne da bi mu bile hušje vremenske prilike nagajale in da bi mu v jeseni povodnji pokrivalje polja in travnike. Letina je bila dobra. Ponekod so pridelali nepričakovano veliko krompirja in fižola. Sadna letina je bila izborna. V vinorodnih krajih pa je vinogradniku trta rodila prav dobro kapljico. Bilanca

gov sekundant Tone g. Bratina je blede besedilo poskušal poživiti z narečenji, ki je s svojo barvitostjo njegovi vloži resda zabrisalo preneko praznino, sicer pa prehudo kalilo trnovsko okolje, kajti nikjer ni nič nakazanega, da ni domačin. Obe rivalinji, Majarončeva Mica g. Rakarjeve in Petelinova Mina g. Starčeve, sta imeli dokaj hvalne gledalce, pač pa hudo ne-hvalne vloži. Še bolj papirnatno besedilo je bil delež obeh zaljublencev, ki ga je Selanova Metka g. Levčarje zaradi svoje prirojene prijetnosti laže prikrila kakor njen ljubi, mladi Česnovar g. Drenovca. Izmed drugih vlog naj omenimo samo še predsednika Mladosti g. Lipaha, ki je sicer dobro naščitiral vlogo, a škoda, da jo je nesmiselno in brez potrebe poskušal karikirati v pridigarskem tonu. Ne ogreje! Za satiro je treba globine in duhovitosti!

Šnortni drobiž

Dunajski amaterski plavalni klub se trudi, da bi dobil na gostovanje znano svetovno rekordko Ranghildovo. Kakor vse kaže, bo rekordka laskavo povabila sprejela in bo prišla plavat na Dunaj v začetku prihodnjega meseca. Dunška predstavica bo gostovala po plavanju na Dunaju še v Lincu, Innsbrucku in kasneje še v Monakovem. To bo kar majhna turneja.

Je torej letos zadovoljiva. In v decembru bo naš kmet mirno, preudarno snoval načrte za prihodnje leto, se pripravljaj, a tudi primerno odpočil ter se posvetil knjigi, za katero je tudi na deželi postalo veliko zanimanje.

Na dan sv. Andreja pa se je spet vreme naglo kar čez noč obrnilo. Zavel je jug. In jutranja temperatura se je dvignila nad ničlo, vsaj tako je pokazal toplomer pri reševalni postaji na Krekovem trgu. Je zelo južno in hkrati močno oblačno. Vsekakor je pričakovati, da pridejo dnevi z deževjem.

EIAR - Radio Ljubljana

Torek, 1. decembra, 13. Napoved časa — Poročila v italijanski — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovensčini — 15.20 Plošče — 15.35 Operno glasbo izvaja orkester, vodi dirigent Morelli, sodeluje sopranistka Marija Bertozzini — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Pisana glasba — 15. Poročila v slovensčini — 17. Poročila v italijanski — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Koncert flautista Arriga Tassinarija — 17.40 Koncert sopranistke Marije Urban — 19.30 Poročila v slovensčini — 19.45 Lahka glasba — 20. Napoved časa — Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovensčini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Tipična glasba — 21. Koncert sopranistke Pavle Lovsetove — 21.30 Pisana glasba — 22. A. Nicotera: Pogovor s Slovenci — 22.10 Domovina v vojni — himne in pesmi izvajata orkester in zbor, vodi dirigent Petralia — 22.45 Poročila v italijanski.

Najlepša knjiga letošnjega leta bo »Slovenčev koledar«

Ko je v Ljubljani gostovala giljotina

Zgodba iz časa francoske okupacije (1809—1813)

Ko so pred 180 leti Francozi zasedli Ilirsko pokrajino, je dobilo glavno kranjsko mesto posebnega gosta: francoska giljotina. Bilo je prvič in bržkone zadnjič, ko je ta posebna naprava, katero si lahko dobil le v Franciji in še v kakih muzejih, prispela v Ljubljano. Postavili so jo na kraj, kjer je bilo kasneje strelišče.

Razlog, zaradi katerega so poslali iz Pariza giljotino v Ljubljano, je bila obsodba neke osebe po vojaškem francoskem sodišču. Šlo je za zločin proti državi, katerega je morala oblast, da se to ne bi več ponavljalo na zasedenem ozemlju, strogo kaznovati. Po vseh okoliščinah kaže, da je šlo v tem primeru za večje vohunstvo za avstrijsko državo.

Svojejo poslanstva pa giljotina ni mogla izvršiti. V trenutku, ko bi moral obsojenec stopiti pod giljotino, se je sedesal in izdihnil. Giljotina, ki je tolikokrat pela svojo francosko revolucionarno pesem, ni služila namenu in so jo takoj spravili.

Višji uradni deložnega dunajskega sodišča, svetnik Rajmund Alborghetti, po rodu Kranjec, je

S Hrvaškega

Po novem voznem letalskem redu vozi potniško letalo iz Zagreba v smeri Dunaj—Berlin samo enkrat tedensko. Iz Zagreba odhaja ob torkih ob 10.50 dopoldne.

S posebno dopolnilno odredbo so bile na Hrvaškem ustanovljene posebne pomožne orožniške čete. Pomožni orožnik se mora pri nastopu službe chvezati, da bo najmanj leto dni ostal v kraju, kamor ga je oblast dodelila na službovanje. Ti pomožni orožniki nimajo pravice do pokojnine in jih lahko oblast odpusti iz službe takoj, ko smatra to za potrebno.

Od 29. nov. do 6. dec. traja v Zagrebu teden slovaške kulture. Teden je organiziralo Hrvaško slovaško kulturno društvo v Zagrebu.

Hrvaška delavska zveza je začela v vseh večjih hrvaških krajih ustanavljati delavske kuhinje. V nekaterih teh kuhinj se hrani zelo veliko delavcev.

Po vsej Bosni je pred dnevi zapadel precej debel sneg. Tako poročajo hrvaški časopisi. V Sarajevu ga je zapadlo 40 cm. Sneg in mraz je že občuten.

Podružnica zagrebske nemške znanstvene akademije v Sarajevu je uvedla posebne nemške tečaje za tamkajšnje hrvaške častnike.

Kakor vse kaže, bodo v Zagrebu v kratkem uredili poseben Meštrovičev muzej, kjer bodo shranili vsi odlitki, ki jih je ta veliki hrvaški umetnik, znan tudi daleč po svetu, kdaj ustvaril.

Kaj bo prinesel sv. Miklavž

OKUK: tene usnjeno lian'co ali denarnico
MAMICI: matičen seiv za
črno kavo ali sad
BRAT U: nalijno peio an n
alno apok-sialno air tu
SESTRICE: krasn album a i
spominsko tuligo kerančen
tastek, vizo, usnjeno tr
bro ali elezan'co pis papir

PAPIRNIKA
LJUDSKE
KNJIGARNE

in vse to bo kupit po zelo ugodni ceni v
Ljubljani, Miklošičeva 5 in Pred škofijo 5

25. t. m. so na zagrebski klasični gimnaziji slovesno praznovali lep jubilej. Ta dan je minilo 335 let, odkar je bil ustanovljen ta zavod. Prvotno je imela klasična gimnazija svoje učne prostore na gornjem gradu, pozneje pa so zavod preselili. Zanimivo je, da je bil učni jezik na gimnaziji do leta 1855. latinski, nadaljnjih pet let je bil učni jezik nemščina, potem pa hrvaščina. Od leta 1850. je gimnazija popolna, to je osem razredna in di-jaki lahko na njej opravijo tudi zrelostni izpit.

Pred kratkim je bil v Hrvatskih Karlovcih zaključen 14 dnevni ideološki tečaj obvezne delavne službe, 134 tečajnik je po tečaju odpotovalo v Zagreb, kjer so bile sprejete pri Poglavlniku. Del tečajnik bo odšel še na poseben tovrsten tečaj v Italijo, ostale pa so odšle na delo v razne urade, bolnišnice, otroška zavetišča in druge ustanove.

Pred kratkim je bilo na sarajevskih odskih deskah z velikim uspehom igrano Držičevo delo »Dundo Maroje«. Za sarajevski oder je delo priredil dr. Gavella. Delo je sijajno uspelo.

Za gradnjo rudarske šole v Varaždinu je bilo že odobrenih pred časom 10 milij. kun. Zdaj so se stroški še povečali. Poslopje bo dvonadstropno in bodo z deli končali že v zgodnji spomlad.

V zlatarskem okraju je bilo v zadnjem času zgrajenih kar 17 vodnjakov. Vsi stroški so znašali okrog 713.000 kun, od tega pa so kmetje sami zbrali 113.000 kun.

V Novi Gradški je nova občinska uprava sprejela posle od stare občinske uprave.

Mlada hrvaška vojska je ustanovila pred nedavnim nov red vojske: padalce. Padalci se izobrazujejo v posebni šoli, ki se imenuje uradno: Šola padalskih lovcev letalskih sil. Šola za padalce je v Koprivnici, njen vodja pa je major Dolansky.

Za 22 milijonov lir prodanih nepremičnin

Ljubljana, 1. decembra.

Splošen seznam o vseh zemljiškoknjižnih zadevah na ljubljanskem okrajnem sodišču podaja zanimivo sliko o raznih pogodbah glede prodaje in nakupa nepremičnin, ležečih v raznih katastrskih občinah Ljubljane in okolice.

V preteklem novembru je zemljiškoknjižni urad zaznamoval do 15 prenosov lastninske pravice na razne kupce in druge prevzemnike nepremičnin. Celotna kupna vrednost teh realitet znaša 2.376.700 lir. Bile so izvedene nekatere večje kupčije nepremičnin v mestu samem. Prodani sta bili dve nepremičnini, ležeči v kat. obč. Gradsko predmestje in Ljubljana-mesto, po 400.000 lir: Bruno Galle je kupil med drugimi polovico nepremičnine vloz št. 228 k. o. Ljubljana za 400.000 lir. Dve nepremičnini pod kat. občino Petersko predmestje I. del. in Spodnja Šiška pa sta bili kupljeni po 300.000 lir.

Na nepremičninskem trgu je kakor druga leta proti koncu leta nastopilo zimsko mrtvilo, vendar je opaziti prav mnogo ponudb, ko so na prodaj razne zemljiške parcele, hiše, odno-so vile in mala posestva.

V oktobru je bilo zaznamovanih 43 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost 4.925.066 lir.

V 11 mesecih letos pa je bilo v zemljiški knjigi zaznamovanih že 429 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost 22.497.369 lir.

V novembru so bile vpisane v zemljiško knjigo tudi nekatere kupne pogodbe, ki datirajo še iz leta 1939 in 1940 ter iz lanskega leta. Nastale so pač prilike, da se niso mogli kupci takoj prepisati in so morali čakati, da so nastopile ugodnejše prilike in da so bile odstranjene ovire. Pri nekaterih prenosih je šlo pač za vprašanje bremen prostega prepisa prodane nepremičnine, za kar je bilo pač potrebno dovoljenje interesiranih zavodov in oseb, ki so bili morebiti vključeni za razna posojila in terjatve na posestvo, h kateremu je spadala ona, kupcu prodana zemljiška parcela.

Samo še štiri dni bo odprta razstava Kalin-Kregar-Omersa-Putnih v Jakopičevem paviljonu. Zadnji dan, 3. decembra ob pol 13, bo imel vodstvo po razstavi g. ak. el. Stane Kregar, na katerega je danes opozarjamo. Morda najdete med razstavljenimi umetninami tudi kako primerno darilo za Miklavža.

S. S. VAN DINE:

Skrivnostni tekač

Kriminalni roman

Bil je prvi v razredu. In kako reden je bil: niti enega predavanja ni zamudil, tako da smo danes dopoldne, ko se v šoli pri ugotavljanju števila navzočih ni oglasil, takoj pomislili, da se mu je morda, kaj hudega zgodilo, če mu norec, ki ga je ustrelil, ne bi bil prizanesel.

Arnessonova zbadljivka je bila kar nekam prehuda, neokusna. A Vance se ni preveč zmenil zanjo.

»Pa še ena stvar je, o kateri vam še nisem ničesar povedal,« je dejal in že potegnil iz žepa kosček papirja, na katerem je bil napisan tisti sloviti matematični obrazec. »Ta dokument so našli pod Spriggovim truplom.«

Arnesson si je pozorno ogledoval listek.

Spet škof, kakor vidim. Enak papir in enake značilnosti... Pa kje je za vruga vendar staknil Riemann-Christoffelov obrazec? Vprav tega! In potem manjka tu nekaj izrazov... E, vruga, zdaj se spominim, da sva s Spriggom govorila o tem obrazcu vprav snoči. Natančno se spominjam, da si ga je s svinčnikom zapisal.

»Pyne je povedal, da je bil Sprigg tu na obisku v četrtek zvečer,« je pripomnil Vance.

»Tako? V četrtek... saj res. Bila sta tu tudi Pardee in Drucker. Spominjam se, da smo govorili o Gaussovih koordinatah in vprav pri tej razpravi smo omenjali tudi Riemann-Christoffelov obrazec. Pardee je celo prišel na dan pri tej priliki z duhovito domisljo, da bi bilo morda mogoče ta obrazec uporabiti pri reševanju neke, ne vem kakšne šahovske uganke...«

»Dovolite, gospod Arnesson, da vas mimogrede vprašam: ali tudi vi igrate šah?«

»Nekoč sem ga, zdaj pa ne več. Lepa igra, če ne bi bili šahisti vsi tako čudni ljudje, da jih kar ne morem razumeti.«

»Ste se kdaj poglobljali v Pardeejev gambit?«

Niti jaz nisem dobro razumel, zakaj je Vance to vprašal. Sicer pa je bilo tudi z Markhamom nekako tako kot z menoj in začel je očitno kazati svojo nestrpnost.

»Ubogi stari Pardee! Ob teh besedah se je Arnesson zaničljivo nasmehnil, kakor je bila pač to njegova stara navada. »Ni slab matematik. Za ljudskošolskega učitelja bi bil gotovo iz-boren. Toda... preveč denarja ima in si je mislil, da bi bilo bolje, če bi se posvetil šahu. O njegovem slovitem gambitu sem mu že tisočkrat povedal, da ni kaj prida. Sicer pa Pardee ni hotel tega priznati vse dotlej, dokler niso svetovni šahovski mojstri, kakor

Capablanca, Vidmar in Tartakower dokazali, da sem imel prav. Posledica tega je bila, da se je temu ubogemu vrugu šahovska igra zastudila... in da si ni delal več nobenih utvar...«

»Zelo zanimivo... Vance je pomolil Arnessonu škaflico vžgalice, da bi si prižgal pipo. »Potem nam povejte še tole: ali vam je znano, če je Pardee dobro poznal Sprigga.«

»Mislim, da ne. Srečala sta se tu le nekajkrat, in to je bilo vse. Pardee pa zelo dobro pozna Druckerja, h kateremu se večkrat zateče zaradi tiste svoje visoke matematike, ki jo hoče uporabljati tudi pri šahu...«

»Ali vam je znano, če Pardee pri-pisuje kakšen poseben pomen Rie-mann-Christoffelovemu obrazcu, o katerem ste razpravljali preteklo noč?«

»Zdi se mi, da ne. Tako daleč nje-govo znanje ne sega.«

»Kako si razlagate, da so omenjeni obrazec našli pod Spriggovim truplom?«

»Tega si res nič ne razlagam. Če bi bil obrazec napisal Sprigg lastnoročno, bi dejal, da mu je moral tisti listek pasti iz žepa. Toda, komu je moglo biti toliko na tem, da je matematični obrazec napisal na stroji?«

»Kakor vse kaže, škofu...«

Arnesson si je vzel pipo iz ust. »Škofu... Treba ga bo poiska-ti... To je človek, ki je ves poln muh in ni preveč kreposten.«

»Očitno ne,« je odvrnil Vance s pretirano brezbrzičnostjo. »Ali morda

posvetil temu dogodku zanimive podrobnosti. Razen njega in njegovega očeta Franca, ki se je nahajal ob času francoske zasedbe po inspekcijski službi v Ljubljani, ni bil nihče od civilnega prebivalstva navzoč pri namestitvi izvršitvi obsodbe z giljotino. Le komisiji, ki je pred izvršitvijo pregledala giljotino, če je v redu, je bilo to dovoljeno. Pri izvršitvi prav za prav ni bil navzoč niti krvnik: ta je prinesel sekiro, katero je predložil v pregled sodni komisiji.

Takoj ko se je po Ljubljani zvedelo, da bo usoda giljotine zadela obsojenca, je ljudstvo kar teklo pred sodišče. Nekateri so po tem dogodku domnevali, da so obsojenec pred strašno smrtjo pod giljotino dali kranjski sodniki strup, drugi pa so zopet domnevali, da je bil obsojenec že več dni bolan in da se je zaradi slabosti, pa tudi strahu sesedel in umrl, ko je stopil pod giljotino.

Kakor je bilo vedno: francoska giljotina je na kranjskem ozemlju s tem končala svoje poslanstvo, vendar pa je prispevala svojstveno epizodo v zgodovini te dežele.

slučajno veste, če so imeli pri Dillard-dovih kakšne samokrese?«

»Oh ne! Arnesson je cmoknil z jezikom, očitno zadovoljen. »Kolikar vem, piha veter od druge strani... Ne bi vam hotel lagati, a res mi ni znano, da bi imeli pri hiši takšno orožje. Nobenega samokresa, nobenih zazidanih vrat ali kakšnih skrivnih stopnic, ničesar takšnega, da človek ne bi mogel takoj opaziti.«

»Škoda... res škoda!« je vzdihnil Vance. »Jaz pa sem imel pripravljeno tako lepo razlago...«

Tedaj je prišla iz zgornjega nadstropja Bella Dillardova. Tihó se je postavila k vratom, se pravočasno, da je lahko slišala Vancejevo vprašanje in Arnessonov odgovor.

»Sigurd,« je spregovorila, »pri hiši imamo vendar dva samokresa. Se ni več ne spominjaš tiste stare pištole, s katero sem se zunaj na deželi učila streljati v tarče?«

»Eh, saj res. Čisto sem pozabil. Mi-slim sem, da si jo že davno vrgla proč!«

»Ali lahko vzemo, kje sta zdaj tista dva samokresa?« je vladno vprašal Vance.

»Spodaj v dvorani za sestanke, v omari, kjer so spravljene potrebš-tine...«

»Ali hočete biti tako ljubeznivi, gospodična Dillard,« je prosil Vance in pri tem že vsal, »in mi točno po-kažete, kam ste ju dali? Izredno me zanima.«

21.

Stari cerkovnik je nato želel vsem lahko noč in odšel; župnik pa je svoji sestri naročil večerjo za oba, zanj in pastirčka.

Po večerji je stari župnik sedel v naslonjač in tedaj mu je pastirček pravil o planinski paši v frati, o sanjah, o zgubljenih ovcah ter o trnjevi poti, ki da peije gor v nebesa...

22.

Hodil da je zelo dolgo, prišel do cerkvice in da sedaj ne zna več domov in da želi ostati blizu cerkve.

Župnik je odločil, da ostane pastirček pri njem tako dolgo, dokler se ne bo zvedelo, čigav in odkod je. In tako je pastirček ostal v župnišču pri planinskem župniku in njegovi sestri, ki je zanj zelo lepo skrbela.

Rokodelski oder: »Višarska polena«

V nedeljo, 29. nov., so igrali tukaj lepo dramo »Višarska polena«. Igra obsega 4 dejanja. Tri je napisal po svoji povesti z istim naslovom pisatelj Narte Velikonja sam. Četrto pa je dodal in adaptiral ostalih g. Pirnat, tako da tvorijo enoto.

Igra je izšla v obliki povesti v Slovenskih večernih Mh. družbe. Tako je tudi naša povest in po njej prirejena igra večerška, t. j. poljudno poučna. Kaže nam — kakor vse povesti te vrste življenjski nauk, življenjsko misel na dogodkih in osebah. Tako je vsebinska snov in miselno jedro Višarskih polen. — Na kmečkem domu gospodinji in gospodari mlada vdova Franca s pomočjo hlapca Tineta. In prav ta Tine ima na vesti smrt gospodarjevo, kar spoznamo iz ponovnih pozivov njegovega očeta, ki edini ve o zločinu, naj se Tine spokori in da zadoščenje za greh, Franco, ki potrebuje na posestvu tudi gospodarja, zasnubi Tine. Kmalu bo gospodar na kmetiji, kjer je bil doslej hlapec. Prav tedaj pa mora Tine v družbi z dvema drugima z vozom v gozd po hlode; pri tem se mu pripeti nesreča. Naložen voz se zvrne in ga pripije tako, da ga smrtonosno poškoduje. Taka prinesa v Mohorjevo hišo v sobo, kjer se odigra zadnje dejanje. Pribliza se Tineta oče, ki razodene navzočim, da je Tine njegov sin. Ta da je ostal sam, ker je on zapustil njegovo

mater — svojo nevesto. Tine pa umirajoč izpove, da je on sam usmrtil Franckinega moža. Ves prizor izzven v misli, da hoče človeška pregreha, kakršna teži Tineta zaradi umora in njegovega očeta zaradi brezvestnega ravnanja z nevesto, zadoščnja in da sledi krivdi kazen. Zato pozove Tineta očec ob sinovi smrti navzoče, naj gredo zaradi zadoščenja na božjo pot na Višarje in neso tja višarska polena.

Kot ljudska in poučna igra je delo izvrstno. Obenem pa lepo slika v ozadju preprosto kmečko življenje, ki kaže skrb in trdo delo slovenskega kmeta na njegovem zemljišču. Tudi leto naj spoznava gledališko občinstvo! Naš dom je mesto in selo, oboje nam je nadvse drago!

Igranje je bilo vobče prav dobro. Podajanje je šlo gladko zlasti starčkom (g. Čeluti, Pirnat). V ospredju zanimanja sta bila Franca in Tine. Obema sta se vlogi posrečili, ker sta kazala v besedi in gesti umevanje težkih življenjskih dogodkov in doživetij. Sploh pa je podajanje kmečkih oseb za naše igralce manj gibčno kakor igranje vlog iz meščanskega življenja.

Igrokaz je bil prav dobro obiskan. Gledalci so z zanimanjem sledili tragičnim dogodkom v kmetovem življenju. Igra bodo ponovili prihodnjo nedeljo.

Dr. Gr.

Junaški odpor vaške straže v Korinju

Šest kmečkih fantov odbilo napad dveh partizanskih bataljonov

Kempolje, 30. novembra.

»Slavna partizanska dobropoljska republika« se ruši. »Osvobojenec« partizanska ozemlje se je že omejilo na temne kočevske gozdove in le tu in tam se pojavi še kakšna sestrada družal, ki prihaja od časa do časa pod varstvom teme v osamljene vasi ter tu krade, ropa in ubija.

Tako se je tudi 28. novembra ob 9 zvečer prikradla partizanska tolpa v osamljeno vas Korinjo v Suhi krajini. Golovo je, da jim je kak skriti partizanski ovaduh sporočil, da je v tamonji šola stalna vaška straža. Prišli so v izredno velikem številu z namenom, da fante pokoljejo. Kot krvoločne hijene so se od vseh strani natakali zaleteli plaziti proti šoli, da bi tam z nenadnim napadom presenetili naše fante in izvršili svoje zločinsko dejanje. Budno oko stražarja je takoj zazabil prihajajočo nevarnost in takoj je stražar obvestil še pet svojih tovarišev, ki so bili v šoli.

Začet se je strašen boj. Na eni strani šest fantov vaške straže, na drugi strani dva bataljona krvoločnih partizanskih zločincev. Povelj-

nik partizanov je divje zakričal hura in juriš, partizanske strojnice so od vseh strani regljale proti fantom, ki so ves napad z največjo hladnokrvnostjo sprejeli in mirno kot junaki, ki se bore za svoje domove, odgovarjali s puškami divjemu partizanskemu streljanju. Cele tri ure je trajala borba in ves ta čas so vaščani pričakovali, kakšen bo izid borbe. Vsi so bili prepričani, da niti eden od fantov ne bo ostal živ. Toda fante, v svesti si, kaj pomeni njihova borba proti največjim zločincem slovenskega naroda, so stali trdni kot skala vsak na svojem mestu in branili sebe in svojo vas pred partizansko zverjavo. Vedno huje je postajalo vpljeto na partizanski strani. Eni so klicali na pomoč, drugi so preklinjali, tretji silili tovariše v napad, četrti jokali in se valjali po svojih krvavih po tleh. Od vseh strani so obmetavali šolo z ročnimi bombami in res se je nemu partizanu posrečilo, da je vrgel bombo skozi okno v sobo, kjer so se branili fante. Trije od fantov so dobili ob eksploziji bombe lažje poškodbe, toda vse to jih ni prav nič razburilo, ampak so se še z večjim

ognjem postavili v obrambo napadajočim partizanom.

Malo pred polnočjo so partizani obupali in se s svojimi mrtveci in ranjenci pogнали v divji beg v ambruske gozdove. Vsi v strahu so prihiteli ljudje v šolo, prepričani, da svojih odličnih borec ne bodo našli živih.

Ranjencem so takoj nudili pomoč, vsem fantom pa se zahvaljevali, da so rešili vas pred nameranim nasiljem.

Partizanskega nasilja bo kmalu konec, kajti njihove akcije obstoje danes samo še v ropanju in klanju poštenih slovenskih ljudi. In prav to njihovo početje je znamenje, da so oni že zdavnaj obupali nad vsem tem, kar njihovi politični komisarji in poveljniki iz dneva v dan pripovedujejo. Danes dežela dobro ve, s kom ima opravka, ko zagleda partizansko tolpo, zato ni čuda, da se je vse pošteno slovensko ljudstvo združilo v močno fronto, da prežene partizansko golazen s slovenske zemlje. Dobi se še tu in tam kak prihujeni partizanski somišljenik, ki je seveda sveto prepričan, da ni na svetu očesa, ki ne bi tudi v njegovo početje videlo. Toda vrli dobrepoljski fantje, ki obvladajo v svojih akcijah dohala vso Suho krajino, dobe vsak dan po kakšnih skričevališčih te potuhnjene partizanske in čistijo glave partizanskega duha. Prav ti fantje so nam sveto poročilo, da v naši zemlji nikdar ne bo zavladal zločinski komunizem, čeprav so si sedaj partizani s svojimi partizanskimi čepic izrgali svetlo zvezdo in sedaj na vsa usta govore, da ščitijo samo slovenske koristi.

Danes dobro poznamo te lisjake in niti eden od njih ne bo ušel naši trdi pesti!

S štajerskega

Novi grobovi. V Mariboru je umrl 70-letni železniški namestnik v pokojih Janez Gržina. V St. Ilju v Slovenskih gorah je umrl trgovec in posestnik Karel Swaty. V Petrovčah je umrl 77-letni posestnik Franc Žuželj. V Cerkljah ob Krki je umrl krojaški mojster Jožef Verderber, po rodu s Kočevskega. V Slatinu-Radenci je umrla trgovka in posestnica Eleonora Jurjovič, rojena Leskovarjeva, v Makolah pa gostilničarka in posestnica Marija Juršičeva. V mariborski okolici je umrla 82-letna Frančiška Miklova, v Mariboru pa 78-letna etaroupokojenka Neža Mohnova. — Na vzhodni fronti je padel planinski lovec Jožef Röhthel, kočevski naseljencec iz Arčič pri Brežicah.

Dve smrtni obsojdi v Gradcu. Kakor smo svoj čas poročali, so letos avgusta našli v neki podstrešni sobici v Gradcu brivskega pomočnika Janeza Fronta s Polzele na Spodnjem Štajerskem umrjenega. Stanovanje je bilo izropano, izginila je gotovina in obleka, truplo pa skrito v lesenem kočevju. Zločina sta bila osumljena 21 letni Franc Koren, po rodu s Kočevskega, in 21 letni Pavel Zbogar, po rodu s Spod-

Ljubljana

Koledar

Lekarne. Nočno službo imajo lekarne: Dr. Kmet, Bleiweisova c. 43; mr. Trnkoczy, ded., Mestni trg 4. in mr. Ustar, Selenburgova ulica štev. 7.

Obvestila

Torek, 1. decembra: Eligij, škof; Natalija, sveta žena; Nahum, prerok; Kandida, mučenica; Ansam, mučenec.

V Tavčarjevi ulici Vam nudi trgovina »CICIBAN« pestro izbiro igrač in daril. Na ogled Vas vladno vabi A. Engelman.

»Sindikata mesarjev in klobasičarjev v Ljubljani sporoča po nalogu Visokega komisariata cenj. občinstvu, da bodo prodajali v Ljubljani v sredo, dne 2. decembra mesarji na nabavne knjižice za meso po 10 dkg salam, odn. krvavice na osebo.

Davščina na nezazidane parcele v Ljubljani. Posestnike, ki so prejeli zavrnjeno odločbo na vloženem prošnji in proti temu niso vložili v določenem roku pritožbe, vabi Prvo društvo hišnih posestnikov, da se takoj oglase dopoldne v društveni pisarni.

III. simfonični koncert letošnje sezone, ki bo v ponedeljek, 7. decembra, ima izredno skrbno sestavljen spored. Najprej se bo izvajala Rossinijeva predigra k operi Tankred. Nato je na sporedu Griegov slavn Koncert za klavir in orkester. Klavirski part bo izvajal naš najodličnejši pianist prof. Anton Trost, ki bo sodeloval pri tem koncertu iz posebne naklonjenosti. Vsak njegov koncertni nastop je praznik v našem koncertnem življenju in prepričani smo, da bo tudi to njegovo sodelovanje vzbudilo največje zanimanje pa tudi zadovoljstvo pri koncertnem občinstvu. Po Griegovem Koncertu se bo po daljšem predskladu izvajal Lajovčev Andante za veliki orkester in nato Dvořakova simfonična pesnitev Divja žena. Koncert bo vodil Drago Mario Sijanee. Vstopnice so že v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Torek, 1. decembra ob 16.30: »Sestere oseb išče avtorja. Red B.

Sreda, 2. decembra ob 16.30: »Gradbenik Solness. Red Sreda.

Četrtek, 3. decembra ob 16: Hamlet. Red A.

Petek, 4. decembra: Zaprti (generalna).

OPERA:

Torek, 1. decembra: Zaprti.

Sreda, 2. decembra ob 16. uri: »Traviata. Izven.

Četrtek, 3. decembra ob 16. uri: »Slepa miš. Red Četrtek.

Petek, 4. decembra ob 15. uri: »Slepa miš. Izven.

ROKODELSKI ODER:

Sobota: Miklavžev večer. Ob 4 popoldne.

Nedelja ob pol 5 »Roksi«.

Torek ob pol 5: »Višarska polena«.

Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova 12-1.

Kakor vsako leto, bo tudi to pol prišel svet Miklavž s svojim spremstvom na Rokodelski oder, da obišče in obdaruje svoje druge malčke. Pred prihodom bo otroška igrica z glasbo in rajanjem. Darila se sprejemajo v društveni pisarni v petek od pol 3—6 in v soboto od 9 dalje do Miklavževega prihoda.

njega Štajerskega, oba pa pristojna na Hrvatsko. Janez Front je namreč stanoval s Pavlom Zbogarjem, ki je po zločinu pobegnul s svojim pajdašem Korenom, vendar so ju v Inomostu izsledili. Zjad sta bila pred posebnim sodiščem v Gradcu oba obsojena na smrt.

Ljudsko vseučilišče v Celju prične 1. decembra zvečer novo sezono. V veliki dvorani okolišne hiše bo predaval dr. Wrage iz Berlina o pestri Spaniji. S pomočjo filma bo prikazal deželo in ljudi ter šege in običaje v Spaniji. Dne 11. decembra bo predaval dr. Karel Schallberger o razlikah med narodnim socializmom in boljševizmom. Tri dni nato bo mladini predaval podčastnik Valdez o svojih doživljajih v mrazu na fronti.

Zlata poroka v Studencih. V krogu svojih otrok in vnukov sta te dni praznovala zlato poroko Anton in Katarina Maček v Studencih pri Mariboru.

Preselenci ptujskega okraja so te dni kot prvi na Spodnjem Štajerskem prejeli zadavne listine. V ta namen je bil sklican svečan zbor vseh naseljenecv ptujskega okraja. Zbrali so se v Ptuju. Zastopnik državnega komisarija za učiščanje nemstva, glavni napadalni vodja SS Schallermayer je pozdravil naseljenke, nakar jih je zaprisegel. Nato je izpregovoril bukovinski rojak Becker.

A D'ENNERY:

DVE SIROTI

25

Zgoraj pa je bila Luiza, ki je bila na koncu svojih moči zavoljo strašnih doživljanj in zaradi svoje telesne šibkosti. Mladenč je stisnil glavo med dlani in začel premišljevat i tuhtati, da bi našel primerno sredstvo in revici prinegal. Odkrito se proti svoji materi in bratu ni mogel postaviti, zato pa se bo treba boriti z njima zvičajno.

Da, tako bi se dalo zmagati, tako braniti ubogo slepo deklico, če bi le mogel za hip zbrati nekaj poguma. Ta misel je priigrala na njegove ustne bežena nasmešek, ki pa je takoj izginil. Zagledal je svojo mater, ki se je dvignila s slunjače.

Frochardova je imela v teh kratkih minutah spanja zelo težke sanje. Sanjalo se ji je, da hoče Peter rešiti deklico in pod vtišom teh sanj se je dvignila, se približala sinu, mu pokazala zobe in mu pod nos pomolila pest, kakor bi ga hotela takoj udariti. Potem pa jo je popadla neka druga misel in se obrnila na stopnice, ki so vodile v izbo.

Stopala je naprej po stopnicah, ne da bi poslušala Petra, ki je dejal, da nima nobenega smisla sedaj buditi slepo deklico.

Cim je stopila v izbo, je starka stopila proti ostrijši, ki je bilo že itak del-

no razkrito in je snela novo opeko. Tako je naredila odprtino za mrzli zrak, ki je takoj upihnil leščerbo. Klecajoč se je nato približala ležišču, na katerem je bila zleknjena Luiza v omedleveci.

»Ti, zguba, zbudi se! Kdor ni delal, naj tudi ne spi...«

Deklica pa je ostala še vedno negibna. Beračica jo je surovo zgrabila za roko in jo strelala, pa tudi ta način ni rodil nobenega uspeha.

Kazalo je, kakor da so alkoholni duhovi že izpuhteli iz zmedene glave stare Frochardove, kajti takoj nato je prebledela in se pripognila, da bi boljše videla slepo deklico.

»Kaj je umrla?«

Potem pa se je dvignila in komaj zadržala vzdih radosti. Ziva je, pa le nezvestna!

Z režečim glasom je poklicala sina, ki je ostal zunaj, in mu ukazala, naj prinese steklenico žganja. Ko je stopil v shrambo, je Peter s strahom v srcu zagledal blede dekličino obličje in vodene oči in takoj razumel, da je deklica izgubila zavest.

Frochardova pa je brez vsakršnih ozirov dvignila Luizino glavo in ji med ustne vtaknila grlo steklenice. Zgana pijalca je takoj zdrnila nezvestno dekli-

co. Zakašljala je in vzdihnila, potem pa začela jokati in klicati svojo sestro.

»Kar kliči, kliči, draga moja, saj te nihče ne išči! Ko se boš premislila in se odločila, da boš prosjajala in pela, potem šel smeš upati, da boš našla svojo sestro... Poprej pa ne! Lakota te bo pokončala!«

»Nočem prositi miloščino... nočem ee tako globoko ponižati.«

»Ponižati se? Ponižati se...? Jaz da ee ponižujem? Sedaj ti bom pa pokazala! Pretoplo ti je, draga moja.«

Peter, ki je obstal pri vratih, je prebledel, ko je videl, kako je starka s tresočimi se rokami začela trgati obleko z deklice.

»Kaj pa zijaš tukaj, izvržek...? Ali ne veš, da se ne spodobi, da bi bil moški zraven, kadar se deklica slači! Hajdi ven, pokvekal!«

Ko slepa deklica ni imela na sebi nič drugega več kakor srajo in spodnje hlačice, ki so ji segale le do kolen, je starka šele odjenjala.

Luiza si je gola prsa pokrila z rokama, ker jo je začel stresati pih, ki je prihajal skozi odprto na strehi.

»Tako, sedaj imaš, draga lepota! Ako te bo prijelo veselje do petja, vedi, da sem jaz spodaj v sobi na tplem. Na eвидenje, pa ne muči se preveč, kajti jaz sem zelo potrpežljiva.«

Ubožica je že drugič slišala, kako se je ključ obracal v ključavnici. Mrz ji je rezal žile in ji jemal sapo. Mislila je, da ji je odbila zadnja ura in obrnila se je na Boga z zadnjo prošnjo.

Spodaj pa je Frochardova od dna izpraznila steklenico. Po starem običaju je

ubogemu šepavcu zaigrala prizor svoje polpne pijanosti.

Toda tokrat Peter ni bil zmeden, temveč je čakal na zadnjo stopnjo te pijanosti, kajti čim bo starka pijana zaspala, bo zanj nastopil čas, da bo lahko kaj ukrenil v dekletovo korist.

Toda trenutka poguma, ki bi povzročil, da bi pozabil na svoje podrejeno razmerje in na ves strah pred kaznijo in potem skočil po stopnicah, vdri skozi vrata v izbo in dvignil na roko Luizo in pobegnil z njo... tistega trenutka ni hotelo biti od nikoder. Neurečni mladenič je obelel na prvi stopnici in začel zdihovati in jadikovati kot dete, med tem pa so mu iz oči padale debele solze.

Prebudilo se je jutro in Frochardova je vstala in že kričala, kakor je bila njena navada.

Ko je preklela vse meščane in policijo, je planila po stopnicah in se ustavila pred vrati izbe.

Luiza, ki vso noč ni zatihnila očesa, je zaslišala njeno hojo in jo je s strahom pričakovala, toda starka ni vstopila.

»Torej, princeza, ste lačni? Ali bi radi, da bi vas počastil strežnik s kruhom in maslom? Boste peli?«

Luiza je sklenila roki na prsi, obrnila oči proti nebu in prosila Boga, da bi ji dal moč, da bi se upirala.

»Oh, ne boste odgovorili? Dobro! Pustila te bom, vrnila se bom pa šele zvečer in ti mi boš potem pripovedovala, kako je minil dan.«

Sirota je slišala, kako so škripale stopnice pod težo starke, ki se je odda-

ljevala, potem pa je slišala, kako se je začela dreti na sina.

»Na noge, izvržek, kaj bi samo spali! Danes boš moral delati za dva, kajti slavček še noče peti.«

Nastopil je molk, potem pa je slišala s ceste šepavevo vpitje, odločno in krepko kričanje, ki je šlo na živce celo starki.

»Cemu kričiš tako? Ali bi rad prebudil celo sv. Medarda v njegovem gnezdu na cesti Mouffettard?«

Toda Peter se ni dal zmotiti, temveč je ponovil svoje vpitje še z večjo silo kot prvi.

»Brusim nože, škarje...«

Luiza, ki je zleknjena ležala na blazini, je slišala ta klic in zdelo se ji je, da se je upanje v njej znova prebudilo, kajti uverjena je bila, da bo revež že poskušal priti ji na pomoč.

Odzvonilo je polodne, ko se je Frochardova s svojim kerubom srečala pred vrati bara.

»Torej, mama, kako je kaj s tisto smrklo?«

»Slabo, noče delati.«

»Treba jo bo postaviti na cesto. Ne vidim rad ust, ki jedo le zastojarski kruh.«

»Nak, ne bom je vrgla ven, mora odjenjati! Za začetek, ker me ni hotela ubogati, sem jo pustila doma brez jedi, in videl boš, da bo zvečer že manj uporna.«

»Prav imate, mati! Dajte mi ključ sobe in stopil bom tja pogledat, kako je z njeno upornostjo. Zelezo je treba kovati, dokler je še vroče.«

Po tem dogovoru sta se bednika razšla.

Stari cesarski Rim še od druge strani

Po soglasnem mnenju zgodovinarjev je imel najmanj milijon ljudi, stanovanjsko vprašanje pa je delalo hude preglavice

Cesarski Rim, zlasti če upoštevamo, da je od tedaj poteklo že skoro dva tisoč let, je bil nenavadno gosto naseljen. Koliko ljudi je imel, o tem je sodba raznih zgodovinarjev precej različna, vendar pa so si vsi edini vsaj v toliko, da je Rim v dobi rimskih cesarjev štel najmanj milijon ljudi.

Mesto na 2000 ha zemljišča

Prostor, ki je na njem stal tedanji Rim, je meril dva tisoč hektarjev, a mnogo so ga zavzemali bregovi reke Tibere in njene bližnje okolice, ki je bila skoro vsa precej divje zaraščena, poleg tega pa je bilo v tedanjem Rimu še okrog štirideset parkov in večjih vrtov, ki so med drugim krasili zlasti enega izmed sedmih grčev, ki je bilo »večno mesto« na njih zgrajeno, Eskvilin. Grič Palatin je bil skoro ves namenjen za cesarjevo bivališče, na tako imenovanem »Campus Martius« pa so prostor kakšnih 200 hektarjev zavzemala svetišča, gledališča, amfiteatri, žrtveniki, grobišča in drugo.

Za stanovanjske hiše malo prostora

Prostor za ljudske stanovanjske hiše je bil torej zelo omejen z ozirom na veliko število prebivalstva. Zato ga je bilo pač treba čim temeljiteje izkoristiti. Ljudska stanovanja in hiše v starodavnem cesarskem Rimu niso kar nič podobna tistim v Herculaneu ali v Pompejih pod Vezuvom, ali pa recima v Livijini hiši na Palatinu. Kdor ni bil res bogat, si ni mogel privoščiti stanovanja v bleščečih in nadvse razkošno okrašenih in opremljenih palačah, kakršnih je bilo v tedanjem Rimu zelo veliko. Pa ne samo to, da ni imel možnosti bivanja v takšnih razkošnih palačah, temveč tudi v enonadstropnih hišah zanj skoro ni bilo prostora, ker je imel premalo pod palcem.

Stanovanjsko vprašanje

so tedaj reševati že skoro prav na isti način, kakor ga rešujejo danes po velikih mestih, kjer je treba upoštevati, da ni vedno na razpolago dovolj stavbenega sveta za nove zgradbe, oziroma, kjer takšnega nezazidanega sveta že skoro nikjer več ni. Rim v dobi Cicerona je takorekoč že šilil v zrak, če se tako izrazimo, zakaj na širino se že ni mogel več tako raztegovati kakor v prejšnjih stoletjih. Zidali so tedaj že hiše s številnimi nadstropji tako, da so bile visoke tudi že do sedemdeset čevljev, ali po naše kakšnih dvajset metrov. Razumljivo je, da so bile razmeroma ozke ulice med hišami precej temne. Da bi to neveselost vsaj omejili, so v dobi cesarja Trajana izdali posebne zakonske določbe, po katerih ni smel v bodoče nihče več graditi hiše, ki bi bila višja kakor osemnajst metrov.

Velike skupne stanovanjske hiše so zavzele male kar cele mestne okraje, njihovi lastniki pa so bili rimski bogataši. Ker pa je bila že tedaj precejšnja

stiska za stanovanja

so si ljudje pomagali še na ta način, da so najemniki dajali del svojega stanovanja v podzemnem drugem, kar je bilo še zlasti potrebno, ker je število rimskega prebivalstva hitro narasčalo. Torej so že v tedanjem Rimu ravnali prav tako, kakor se dogaja po mestih še danes.

Na ulicah med temi velikimi stanovanjskimi hišami je bilo spričo velikega števila tedanjega rimskega prebivalstva vedno polno ljudi. Treba je bilo zato tudi poskrbeti, da ne bi ti ljudje preveč ovirali prometa, oziroma nrobo, da ne bi prevelik promet preveč motil pešcev po ulicah in da se ne bi dogajale prepogosto prometne nesreče. Že tedaj je bil uveljavljen

poseben red po prometnih cestah

Te določbe med drugim tudi niso dovoljevale, da bi po nekaterih najpomembnejših ulicah podnevi vozili kakršni koli vozovi, pač pa je bila voznja tedaj dovoljena le ponoči, ko ni bilo ljudi po cestah.

Čisto drugače kakor te velike stanovanjske hiše, pa so bile veličastne in bogato urejene palače. Knezi in drugi veljaki, ki so uživali kaj več ugleda, niso imeli radi opravka s preprostim ljudstvom, s plebeji. Slavni Pompej je imel svojo palačo v carenskem mestnem

okraju. Med vsemi patriciji najbolj prevečani Julij Cezar je prej, preden se je iz političnih in verskih razlogov preselil, imel svoje stanovanje celo v predmestju. Pozneje si je Mecenat zgradil svojo hišo na najbolj zoprnem kraju na Eskvilinu.

Velike tedanje rimske stanovanjske hiše so bile na pogled precej podobne današnjim. Bile so prav tako enolično zgrajene in niso imele nobenih posebnih okrasov. Stavbeniki so si jih zamislili kot večnadstropne hiše s številnimi notranjimi prostori in so na ta način res v veliki meri zadostili nenasitnosti najemodajalcev, bogatih Rimljanov. Na pročelni strani pa so kmalu začeli graditi tudi balkončke in celo nekake

mostičke preko ulic

Tako so ljudje zlasti zvečer kar čez ulico kramljali med seboj — piše nek zgodovinar — ali pa so se obiskovali čez mostove nad ulicami. Na ta način pač niso ovirali prometa spodaj na ulici.

Mnogo teh stavb so iz gospodarskih razlogov pozneje podrl, ali pa so se zrušile zaradi nepravilne gradnje same. Pogosto se je namreč zgodilo, da se je kakšna takšna hiša sesedla, kar je zahtevalo tudi človeške žrtve.

Pomožne zgradbe, ki so bile vse zgrajene navadno iz lesa, so zaradi brezbrzičnosti lastnikov večkrat postale žrtev požarov, tako da je nekdo v strahu vzkliknil: »Ah, kdaj bom lahko bival v takšnem kraju, kjer ni nevarnosti pred ognjem in kjer človek vsaj ponoči lahko mirno spi!«

Kljub temu pa

požari niso prinašali samo nesreče

pač pa mnogim tudi srečo. Kadar je kje nastal hišni požar so se brž pojavili na tistem kraju kupci, ki bi radi kupili svet, na katerem je stala še goreča hiša. Vedeli so, da ga bodo v takšnem primeru dobili precej ceneje, ker bo lastnik — pogorelec ves nesrečen zaradi požara.

Vprav stanovanjsko vprašanje je bilo v starodavnem cesarskem Rimu tisto, ki je delalo največ preglavic in ki so se na tedanjih pristojnih mestih mnogo z njim ukvarjali. Hišne lastnike so ljudje na vso moč sovražili. Najemnike so v tedanjem Rimu kaj malo imeli v časteh, radi so jih imeli le hišni lastniki seveda, če so jim dobro in v redu plačevali.

Isti pojav že pred 2000 leti kakor danes

Na splošno pa se lahko reče, da je cesarski Rim poleg svojih krasnih palač, na katerih se je pač nadvse lepo razodevala stavbarska umetnost, palač, ki so v njih stanovali tednji »knezi« in privilegiranci, imel tudi izredno mnogo skupnih stanovanjskih hiš, podobnih današnjim.

Petrolej iz šote!

Iz Osla poročajo: Na Norveškem so zgradili posebne naprave, v katerih delajo poskuse, kako bi se dalo pridobivati petrolej iz šote. Doslej se je že posrečilo na ta način pridobiti 25 kg petroleja iz vsakega kubičnega metra šote. Izkazalo se je, da je ta novi proizvod zelo dober, predvsem pa ga z velikim uspehom lahko uporabljajo za olje za mažo.

Slika na cigaretni škatlici prodana za 385.000 frankov

V Parizu so zadnjič prodali na neki javni dražbi tri slike francoskega impresionista Seurat, narisane na cigaretni škatlici. Prva teh slik je bila prodana za 2000 frankov, druga za 280.000, tretja pa celo za 385.000 frankov! Zanimivo pri tem je zlasti še, da je nesrečni Seurat v vsem svojem življenju prodal vsega skupaj le dvojce svojih del in še ti samo za 300 frankov.

Sedemkrat trpežnejše gramofonske plošče kakor doslej

Skušnja kaže, da so gramofonske plošče, ki smo jih zavrteli kakšnih petnajstkrat, že nekoliko obrabljene, in da postajajo potem vedno slabše. Glas vedno bolj hrešči in treba je tako obrabljeno ploščo kmalu zavreči. Iz Berli-

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

121.
Drugo jutro je Vinicij zvečer, da pride cesar čez tri dni iz Rima k morju in da je med povabljenimi gosti tudi on. Petronij mu je omenil, da je povabljen najbrž po prizadevanju cesarice Popeje. Svetoval mu je, naj se lepo vda, če noče priklicati nase Neronove in cesaricine jeze. A Viniciju je bilo vseeno. Mučila ga je ena sama misel in želja: kako bi spet prišel do Ligije.

Tedaj je nenadno stopil predenj Hilon. Bil je videti postar in sestradan. Oblečen je bil v zguljen plašč. Vinicij bi mu bil najrajši pokazal vrata, toda domislil se je, da bi Grk utegnil kaj vedeti o Ligiji.

Hilon je začel govoriti ter beračiti, nazadnje je pa povedal, da je Ligija z Ursusom vred pri Linu, najstarejšem krščanskem duhovnu.

122.
»Treba je samo s sužnji obkoliti hišo, pa bo dekle še nočoj v Tvoji hiši, o sin Sreče!« mu je prišepetaval Hilon.

Vinicija je prvi trenutek prevzela skušnjava. Glavno je, da dobi Ligijo v roke, potem bo vse prišlo samo po sebi. Tako bo storil...

Toda samo trenutek je mislil na to: potem sta ga takoj prevzela kes in sram. Kaj ni prisegel Ligiji pri bogovih, da ne bo več stegnil rok po njej? Mar naj prelomi besedo in z novim napadom poplača Ligijo vse, kar je storila zanj? Naj jo brez njenega privoljenja vleče v svoj dom? Ali bo Ligija potem res iz srca njegova?

Vedel je, da bi bila potem za večno izgubljena in sram ga je bilo, da se je za trenutek vdal skušnjavi. Hkrati ga je popa 'la divja jeza na Hilona, ki je prišel s takim svetom. Poklical je sužnje ter zapovedal, naj dajo Grku za plačilo tri sto udarcev s palico.

Hilon se je zgrudil predenj in ga začel prositi usmiljenja, toda sužnja sta ga pograbila in ga odvedla v sobo za kaznovanje.

na pa zdaj poročajo, da so začeli že delati poskuse, kako bi gramofonske plošče najnovjših izdelav držale dalj časa. Treba je poskrbeti zato, da bi bila plošča manj občutljiva in da je trda jeklena igla ne bi tako hitro razdejala. Pravijo, da imajo zdaj že takšne nove gramofonske plošče, ki jih lahko vrte najmanj stokrat in ne več samo petnajstkrat kakor prej, pa še vedno ni tako obrabljena, da bi njena godba šla človeku na živce. Najnovjše plošče imajo na zunanji strani posebne vrste trpežne plast, ki je jeklena gramofonska igla ne more tako hitro razpraskati. Pa ne samo, da je takšna gramofonska plošča odpornejša in trpežnejša, pač pa ima tudi to prednost, da igla na njej dosti manj hrešči kakor pri prejšnjih ploščah, to se pravi, da gladkeje in tišje po njej.

Za 6,5 milijarde levov so Bolgari podpisali doslej posojila za narodno obrambo. Uspeh je izreden, je objavil bolgarski finančni minister, kajti vlada je računala le na 6 milijard.

Pri morski poplavi v Indiji v pokrajini Bengala je bilo do sedaj ugotovljeno, da je izgubilo življenje nad 10.000 oseb. Morje, ki je preplavilo ogromno ozemlje med izlivom reke Ganges in pokrajinama Midnafore in Bengala, je porušilo na tisoče hiš in opustošilo obdelano zemljo.

Spanija bo konec januarja prihodnjega leta odpovedala moratorij, ki je bil proglašen v Španiji zaradi državljanske vojne.

Novi poveljniki španskega 10. armadnega zbora, ki je razporejen v Maroku, je dospel v Melillo in prevzel poveljstvo.

Neobljudena Avstralija

Armada prihaja

Sydney (Avstralija).

Ze tednem sem ne govore v Sydneyu o ničemer drugem kakor o obisku ameriške vojsne mornarice. Slovesno pričakovanje je zasenčilo samo novica, da je odplulo v Melbourne trideset ladij vojsne mornarice, v Sydney pa samo trinajst. Kljub temu pa so bile med temi trinajstimi ladjami tri prave bojne ladje in vsaka od teh treh bojnih ladij je imela na krovu pravega admirala. Na vseh hišah so visele zastave in 13. julij je postal narodni praznik.

Za svoj del gledam mnogo rajše majhen tovorni parnik kakor pa veliko bojno ladjo. Toda to je stvar okusa. Ker pa imajo prebivalci v Sydneyu drugačen okus, kakor ga imam jaz, tudi jaz nisem hotel ostati doma. Moj prijatelj (ki je, kakor vsi Avstralcji, bolj gostoljuben kakor kak Karl Mayev apakaški poglavar), mi je preiskrbel povabilo na neko zasebno jadrnico. To gotovo ni lahko doseglj, ker je bil lastnik te jadrnice malo pred tem moj soigralec pri bredgeju; kdor pa je bil enkrat pri bridgeju moj soigralec in je zaradi mene izgubil igro, pri kateri je imel vse izgode, da jo dobi, me ne ljubi več tako, kakor zaslužim.

Toda kljub temu sem bil povabljen na jadrnico. Jadrnica je bila krasna, dolga je bila 50 čevljev in je imela veliko število jader. Na jadrnico nas je bilo povabljenih osem; sedeli smo udobno in smo se veselili vsake prenapolnjene pristaniške ladije, ki je vozila mimo nas. Prav za prav bi nas moralo biti deset, toda neka zakonska dvojica, ki bi morala prinesiti s seboj zemlje, ni prišla do našega odhoda. Končno smo se odpeljali sami in smo se tolažili s šunko brez žemelj.

Bilo je krasno jutro, sicer mrzlo, toda sončno. Pisano pristanišče je bilo čisto penasto, kakor bi se hotelo v naglici še obriti, preden pridejo gosti.

Vlekel je namreč oster vzhodnik.

»Točno ob 9 in 15« je predaval lastnik ladije, ob krmlu,

»pride bojna ladja »Kalifornija« in tej bodo sledile ostale ladje v razdalji tisoč jardov.«

»Zakaj prav za prav prihajajo Amerikanci sem?« je vprašalo mlado naivno dekle, ki se je trudilo s palačinko.

»Ker je to prijateljska država, in ker so našega rodu.« ji je odgovoril oče. To bi lahko brala v pozivu »Anglosaške Unije.«

»Ali ne mislite,« sem, upadel v besedo, »da bi to utegnili biti preje politični razlogi? Mogoče hoče Amerika pokazati svojo pripravljenost, da bi branila vašo celino pred japonskim napadom.«

»Ne,« je vztrajal stari gospod, »to je gotovo samo zaradi anglosaksonskega prijateljstva. Mi govorimo vendar isti jezik...«

»Kadoveden sem,« ga je prekinil nek mlad farmer, »ali bomo mogli mi razumeti yankeeje in oni nas. Mi govorimo avstralsko in oni ameriško; oboje je sicer res »angleščina«, toda je kljub temu nekaj drugega.«

To je imel gotovo prav. Priporočil sem izdajo tisoč avstralskih besed, kjer naj bi bilo pojasnjeno, da se »cakes« izgovarja »kajkas« in »yes« — »jeje«.

Moje nadaljnje razglabljanje je z začudenim krikom prekinil ladijski fant. V daljavi ob vzhodu v pristanišče je opazil ogromno dim puhaajočo gneto, okoli katere so krožila letala.

Zares, prihajala je »Kalifornija!« Pol ure prekmalu!

»Vraga, približajmo se!« smo prigovarjali lastniku ladije.

»Poskusil bom,« je godrnjal, »čeprav smemo voziti samo vzdolž obale; sredina pristanišča je danes zaprta.«

Naravnal je več jader. Vozil smo s hitrostjo dobrih dvanajstih vozlov in morje je pljuskovalo preko krova.

»Nič ne škodi,« je pripomnil naš gostitelj in njegov glas je bilo približno odino, kar je bilo na krovu suho.

»Ne škodi nič,« smo odgovarjali kakor odmev.

»Tut — tut — tut!« je nenadoma zatulilo. Za nami je drvel motorni čoln z avstralsko zastavo na krnu.

»Preklete! Policija!« je krel lastnik ladije. »In vozimo v prepovedanih vodah! To bo stalo najmanj dvanajst funtov, ali štiri dni zapora. Jini! napni vsa jadra, ki še niso napeta!«

Ladijski fant, sicer vzorno len pobič, je postal uren kakor podlasica. Uiti, policiji, razveseli tudi v Avstraliji vsakega,

»Za nami ostajajo!« je vriskal. »Ne bodo nas dobili, gotovo ne!«

Sedaj smo vozili s hitrostjo štirinajstih vozlov in valovi so nas lepo in pravilno zalivali. Nisem mislil, da je sploh mogoče jadrati tako hitro, razen v filmu. Leteli smo vzdolž nekega majhnega sklanatega otoka in vzdolž dolgih sipin. Jadrnica je ležala v vodi posevno in ostro rezala valove. Ko smo bili na vrhu vala, smo videli ogromno železno gneto »Kalifornija« z njenima dvema stolpoma. Enkrat smo vendar lahko videli, kako je prava vojna ladja izstrelila, da izstrelila, letalo s svojega krova.

Voznja z jadrnico je bila divja; bila bi krasna, ko bi imelo morje, ki nas je zalivalo, več stopinj Celzija kakor samo osem. Bila je vražje divja voznja!

Iz obale so stotisoči prebivalcev Sydneya kričali svoj »dobrodošli!«. Ladijske sirene so tulile in letala so brnela nad našimi glavami.

Iz vsega hrupa pa je bilo razločno slišati »tut — tut — tut!« motornega čolna, ki nas je še vedno zasledoval.

V desetih minutah smo dosegli pristaniški vhod in smo prišli čisto blizu Kalifornije.

V tem trenutku je nekaj za nami kratko in ostro počilo.

»Capin!« je godrnjal farmer, »streljajo na nas.«

»Ne, niso streljali na nas, toda veliko jadro za nami je počilo. Slišali smo, kako je kričal na nas krmar iz stolpa »Kalifornije« nekaj, kar za nas ni bilo razveseljivo in nekaj, česar sploh ne bi smeli kričati. (Na krovu smo imeli dame.) Nato je »Kalifornija« zavozila tako blizu mimo nas, da smo pod dolgo vrsto belih čepic lahko videli obraz vsakega posameznega jankee-mornarja, ki je stal na palubi ob ograji.

»Yankee-kuharji,« je mrmral oče mladega naivnega dekleta.

Zdelo se mi je, da je njegov čut za anglosaksonsko enotnost precej trpel zaradi morske vode.

Končno je za nami pripuhal tudi motorni čoln in se pri nas ustavil. Iz kajute tega motornega čolna smo slišali nežen, očitač ženski glas: »Zakaj neprestano bežite pred nami? S seboj nosimo vendar žemlje!«